תוכן השיחות בעת ביקורי רבינו שליט"א אצל רבנים ואדמורי"ם שליט"א
יום ד' – ג' דחול המועד פסח - תשע"ח לפ"ק

תוכן השיחה אצל הגה"צ רבי יצחק מאשקאוויטש שליט"א אב"ד נייטרא וומסב"ג

רבינו: א גוטן מועד. ב"ה מען זעהט זיך. ווי אזוי זענען די כוחות.

אב"ד נייטרא: עס איז ב"ה דא א גרויסע שינוי לטובה, דער באשעפער זאל העלפן ווייטער, מען זאל קענען לערנען געהעריג.

רבינו: מען האט דאך יעצט געגעסן די מיכלא דאסוותא.

אב"ד נייטרא: מען דארף עס פארשטיין. דער אייבערשטער זאל העלפן, אז אלע יודען זאלן עס נישט דארפן פארשטיין.

רבינו: מען זאל ענדערש עסן מיכלא דמהימנותא...

חתנו הרה"ג רבי יקותיאל טייטלבוים שליט"א: דער שווער פלעגט צו זאגן אחרון של פסח, אויב די מצה איז א מיכלא דאסוותא, פארוואס עסט מען עס נישט א גאנץ יאר? האט ער געזאגט, ווייל די תכלית איז דאך נישט מען זאל עסן דערפון א גאנץ יאר, נאר ביז מען ווערט געזונט.

אב"ד נייטרא: וואס טוט זיךביים רב?

רבינו: ב"ה געלויבט דער אייבערשטער. איך האב אסאך גירסא דינקותא פונעם רב, גוטע זכרונות. זכרתי ימים מקדם, מען האט פלייסיג געלערנט. היינטיגע בחורים אין די ישיבות האבן נישט אזא סעמפ"ל ווי מיר האבן געהאט.

בנו הרה"ג רבי שלמה עזרא שליט"א: דער רב האט געלערנט ביי מיין טאטן אליין?

רבינו: ניין. איך בין געקומען אין ישיבה (ישיבת נייטרא במאונט קיסקא) תשכ"ג, און דער טאטע האט חתונה תשי"ט.

מען איז תיכף געגאנגען וואוינען דארט נאך די חתונה?

אב"ד נייטרא: ניין. נאך די חתונה האב איך קודם געארבעט.

רבינו: און נאכדעם האט איר געארבעט אויף די בחורים...

מען איז תיכף אהינגעקומען אלץ מגיד שיעור?

אב"ד נייטרא: מען האט מיך קודם גענומען אלץ משגיח און שואל ומשיב. און נאך איין זמן בין איך געווארן מגיד שיעור.

רבינו: ווען איך בין געקומען אין ישיבה, איז שוין דער רב געווען א מגיד שיעור.

הגר"י ט"ב: דער שווער דערציילט אלץ, אז מען האט אים ארויסגעווארפן פון די ארבעט, און פון די אנדערע ארבעט, און מען האט געזאגט, אז מען דארף אליין עפענען א געשעפט. האט דער שווער געזאגט, דאס שוין נישט.

אב"ד נייטרא: אויב איך וועל ארבעטן ביי א צווייטן, וועל איך נאך קענען זיך ארויסדרייען און גיין אין בית המדרש, אבער ווען איך וועל אליין האבען א געשעפט, וועל איך מיך נישט קענען ארויסדרייען.

עס איז געווען די ערשטע שטיק צייט, א האלב יאר בערך, ביז מען האט צוגערישט א דירה אין מאונט קיסקא, און די ערשטע מאל וואס איך בין צוריקגעקומען אין שטאט, פרעגט מיך די רעבעצין ע"ה ווי אזוי עס איז געווען. האב איך געענטפערט, עס איז געווען טעם גן עדן.

הגר"י ט"ב: עס איז דא א מעשה מיטן **ישמח משה,** (הובא בהקדמת **תהלה למשה**, ונרמז **בישמח משה** פ' ויקרא ד"ה אדם) אז ער האט געזען אין חלום ווי א תנא זיצט אין גן עדן און ער לערנט, האט ער געפרעגט, דאס קען מען דאך טון אויף די וועלט אויך, האט ער געזאגט, דער גן עדן איז אין מיר. - איך זאג אלץ פאר די בחורים, אז אויב אויף דער וועלט איז מען אין גן עדן, קען זיין אויבן דער גן עדן אין זיך (ועיין **בשמן ראש** סוכות ח"א דף קפד).

רבינו: דעמאלטס האט דער רב געשריבן חידושים אויף מסכת פסחים. ווען איך בין אנגעקומען האט מען געלערנט אין ישיבה

מסכת פסחים, און מיר האבן שוין געהאלטן ביים סוף פונעם פרק, און דער רב האט נאך געהאלטן ביי דף ה' אדער ו'. און אין די ביכלעך וואס מען האט געשריבן, האט מען געהאלטן אין אנהייב. מען איז אדורך יעדן תוספות.

איך האב זיי געזאגט, אז זיי דארף לאזן אויפזעצן אייערע כתבי ידות.

הגר"י ט"ב: מען האט שוין אנגעהויבן.

רבינו: מען דארף עס אדורכגיין און באקוקן, עס זאל זיין מסודר אין שטוב. עס איז א דבר גדול פאר זיך.

הגר"י ט"ב: מען האט אנגעהויבן מסדר צו זיין אויף פרקי אבות.

דער **סאמבאטהעלער רב זצ"ל** האט געהאט א ברודער (**הגה"צ רבי משה לייב זצ"ל בעל ויגד משה**) וואס איז געווען א תלמיד פונעם **לבושי מרדכי**, און ווען ער האט גענומען די הוראה פונעם **לבושי מרדכי**, האט ער אים געוויזן זיינע כתבים, און דער **לבושי מרדכי** איז אזוי נתפעל געווארן, אז ער האט אים געזאגט, נישט נאר איך געב דיר התרת הוראה, נאר איך געב דיר אפילו א הסכמה אויף די כתבים. האט ער אים געזאגט, איך האלט עס נישט ביים דרוקן. נאכדעם האט ער חרטה געהאט, פארוואס ער האט נישט גענומען א הסכמה און געדרוקט די כתבים.

רבינו: עס איז דא פון אים אפשר פופציג ספרים, סוגיות עמוקות, איך צאל שוין פאר א מענטש דריי יאר וואס ער האלט עס אין איין אויפטייפן, איבערצושרייבן די כתב יד אז מען זאל עס קענען אויסארבעטן. יעצט האלט מען שוין ביים גומר זיין.

הגר"י ט"ב: ער האט שוין געשריבן א צוואה ביי די צוואנציג יאר.

רבינו: ער שרייבט אין די צוואה, סימנא לאו מילתא הוא, אז ער וועט נישט מאריך ימים זיין (עיין בהקדמה לספר **ויגד משה** על הל' פסח).

הגר"י ט"ב: ער איז אוועק אין די קריג.

רבינו: ביי די זיבן און דרייסיג יאר.

אב"ד נייטרא רצה לכבד את רבינו שליט"א

הגר"י ט"ב: מיין שווער פארציילט אלץ, אז **רבי מיכאל בער** (ווייסמאנדל) **זצ"ל** האט אים פארציילט, אז ער איז אמאל געגאנגען נאך געלט חול המועד פסח, און ער איז געווען ביי א יוד, און יענער האט געזאגט, איך פארשטיי אז איר וועט נישט עסן ביי מיר פסח, אבער א ווארימע טיי וועל איך אייך געבן צו טרינקען. האט ער זיך געמאכט א חשבון, אז אדער וועט ער עס מוזן אויסטרינקען, אדער וועט ער דערלייגען א נדבה פאר די ישיבה. האט ער זיך מיישב געווען, און ווען יענער איז ארויס אויף א מינוט, האט ער זיך אויפגעמאכט די העמד, און ער האט אריינגעגאסן די הייסע טיי... און ער האט מיר אזוי געזאגט, עס איז גוט הייס געווען...

רבינו (אחר שהפציר להדפיס דברי תורתו)**:** איך האב גערעדט דעם פסח (בליל הסדר), אז די הלכה איז (פסחים קטז.), אז סיפור יציאת מצרים דארף זיין בדרך שאלה ותשובה. אפילו תלמידי חכמים דארף איינער שואל זיין, און דער צווייטער זאל ענטפערן. וואס ליגט אין דעם? פארוואס צוויי חכמים וואס קענען אלעס, ער קען אזויפיל וויפיל דער צווייטער, און דער צווייטער קען אזויפיל וויפיל ער, וואס וועט געשען יעצט ווען ער וועט אים פרעגן, און יענער וועט אים ענטפערן. אויב עס איז דא א מצוה אז מען דארף עס פארציילן, זאג עס פאר דיר אליין. עס איז משמע אז מען דארף דווקא פרעגן און ענטפערן.

איך האב געקלערט, מען זעהט, ווען מען לערנט א תוספות. צעהן תלמידי חכמים וועלן לערנען דעם תוספות, און יעדער קען דעם תוספות. און יעדער איינער ווען ער וועט עס מסביר זיין, וועט ער האבן א געוויסע קנייטש אינעם תוספות, וואס דער צווייטער האט נישט באמערקט. צעהן ראשונים קענען שרייבן דעם זעלבן תירוץ, און ביי יעדן ראשון וועט מען טרעפן עפעס א נקודה וואס ער האט צוגעגעבן און אויסגעגראדט. ווען צוויי תלמידי חכמים זעצן זיך אראפ, אפילו מען פארציילט די זעלבע זאך, אבער ווען ער הערט עס פון יענעם, דערהערט ער עפעס וואס ער האט נישט געוואוסט. - איר האט זיך אזויפיל געפלאגט אויף די חידושי תורה, מסביר געווען יעדע תוספות אויף פינף אופנים. אפילו א צווייטער קען אויך פארשטיין, אבער דער קנייטש וואס יעדער תלמיד חכם ברענגט ארויס אין זיין זאך, וואס איינער האט, האט נישט דער צווייטער. עס איז א תועלת פאר

יעדן. מען קוקט עס איבער, און מען גייט עס איבער, די וועלט קען הנאה האבן דערפון. אמאל האט מען מורא געהאט צו שרייבן א תשובה מען וועט איינעם מכשיל זיין, היינט איז מען קיינעם נישט מכשיל. עס קומען ארויס ספרים יעדן טאג, חדשים לבקרים, מען איז קיינעם נישט מכשיל היינט. פארוואס זאלן נישט אנדערע אויך הנאה דערפון. אייער זיידע דער **לקט הקמח** האט אויך געדרוקט.

הגר"י ט"ב: עס איז דא א שארפע **ישמח משה** אין תהלים, אויפן פסוק (תהלים א-ג) ועלהו לא יבול, אז מען וועט דן זיין א מענטש אז ער האט נישט מפרסם געווען זיינע חידושים, וואס דער אייבערשטער האט אים חונן דעת געווען. א מענטש איז אמאל אראפגעקומען אויף די וועלט, נאר מחדש צו זיין דעם חידוש.

רבינו: דאס מיינט נאכנישט דרוקן. ווען א מענטש איז מחדש עפעס, און ער זאגט עס איבער ברבים, האט מען אויך אויפגעטון.

וברכו רבינו: דער אייבערשטער זאל העלפן, מיר זאלן זיך קענען צוזאמקומען מתוך שמחה, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, מיט אריכת ימים ושנים.

*

תוכן השיחה אצל
כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א

רבינו: איך האב געזען אין די הגדה אז דער רבי (**בעל דברי יואל זי"ע**) האט נישט שטענדיג געמאכט א סעודה חול המועד ביינאכט.

א' הנוכחים: דער ישמח משה האט דאך בכלל נישט געגעסן קיין מצות גאנץ פסח.

רבינו: אויף דעם האט ער דאך נישט מקפיד געווען.

האדמו"ר מסאטמאר: עס איז דאך נישט דא אזא חיוב פון י"ד סעודות אזוי ווי סוכות.

דאס האט קיינער נישט אנגענומען נישט צו עסן קיין מצה אויסער די כזיתים. דער **ייטב לב** האט אמאל יא געגעסן און אמאל נישט געגעסן אויסער די כזיתים. ביי אים איז געווען אסאך זאכן תלוי לויט די מצב ארום און ארום. מיט די הדסים שרייבט ער אויך, אז אמאל נעמט ער יא ניין הדסים און אמאל נעמט ער נישט (עיין **בשו"ת אבני צדק** סימן פה).

רבינו: די ווייץ אליין איז דאך נישט יעדע יאר די זעלבע. ביי שוואכע ווייץ האט מען מער מקפיד געווען ווי ווען עס איז געווען גוטע ווייץ.

האדמו"ר מסאטמאר: רבי הערשעלע ליסקער זי"ע האט יא אנגענומען די חומרא. אין אוהעל איז געווען אסאך משפחות וואס האבן נישט געגעסן קיין מצה. איך האב געהערט פון רבי מאיר ווייס ז"ל פון אוהעל אז ער האט נישט געגעסן קיין מצה. אויסער דעם **ישמח משה** האט מען עס בכלל נישט געהערט.

רבינו: דער **ליסקא רב** האט נישט געגעסן אלץ דעם **ישמח משה**, און די ליסקא אייניקלעך זענען געבליבן דערמיט, אז זיי עסן נישט.

אמאל איז טאקע געווען זייער שווער מיט די ווייץ. מען געפונט אין אלע ספרים אז זיי האבן זיך געמוטשעט מכשיר צו זיין די ווייץ.

האדמו"ר מסאטמאר: מען האט אמאל געבאקן אין חמץ'דיגע אויוועניס, מען האט אויסגעברענט די אויוון און מען האט געבאקען דערין. עס איז נישט צו פארשטיין ווי אזוי מען האט אמאל געבאקען מצות. עס איז געווען האלצערנע טישן, מען האט נישט געהאט קיין פאפיר. מען האט אפגעהויבלט די טיש, אזוי ווי די וועלגער העלצלעך.

רבינו: אמאל איז געווען אסאך וואס האבן נישט געגעסן קיין ערב פסח מצות, ווייל מען האט געבאקען אין חמץ'דיגע אויוועניס, און דער בעל הבית האט נישט געוואלט איינהייצען געהעריג, און עס האט געשפילט א ראלע יעדע שטיקל האלץ, האט מען זיך נישט געטרויעט.

האדמו"ר מסאטמאר: דער טאטע ז"ל פלעגט זאגן, אז עס איז א חסד ה' וואס דער אייבערשטער האט צוגעשטעלט אין אונזער דור חלפים (לשחיטה), שטארקע אייזן וואס איז אמאל נישט געווען. היינט ווען עס איז אזא שוואכער דור, און מען וואלט זיך געדארפט ארומשפילן מיט די חלפים אזוי ווי עס איז געווען אמאל, ווייסט ער נישט וואס עס וואלט געווען. און די זעלבע מיט די מצות, מען האט צוגעשטעלט אז די אויוונעס זענען גוט, עס איז

הייס, און עס שפילט נישט קיין ראלע קיין האלץ.

רבינו: אזעלכע כשר'ע מצות האט מען נישט געגעסן קיינמאל. אז עס זאל קענען זיין געציילטע מינוט פון ווען מען קנעט איין, ביז עס איז אפגעבאקען א מצה. עס געדויערט אפשר צוויי מינוט. אתרוגים איז אויך די זעלבע, היינט איז דא א שפע.

א' מהנוכחים: עס איז פון זייער מסירת נפש.

רבינו: זיי האבן עס נאר שענער געגעסן פון אונז.

*

רבינו: חול המועד פירט מען נישט קיין טיש?

האדמו"ר מסאטמאר: ניין, פסח פירט מען נישט.

רבינו: האט דאך דער רבי וועקעשא"ן, מען קען זיך אויסרוען אביסל.

א' מהנוכחים: עס איז דא וואס געבן אכט דערויף, אז עס זאל נישט זיין...

האדמו"ר מסאטמאר: מען זאגט א דרשה חול המועד.

רבינו: יודען ווילן היינט הערן. מען דארף זאגן, און מען קען אויפטון. מען איז צמאים לדבר ה'.

האדמו"ר מסאטמאר: די פראבלעם איז, אז רוב פון די וואס דארפן צו הערן, די קומען נישט. און די וואס קומען הערן, צו די דארף מען נישט אזויפיל רעדן.

רבינו: עס האט מיר א יוד אמאל געזאגט, אז געווענליך ווען מען רעדט, קוקט מען ווי גרויס דער ציבור איז. האט ער געזאגט, אז עס איז אסאך גרעסער דער ציבור וואס איז נישט דארט, וואס זיי הערן עס, ווי דער ציבור וואס איז יא דארט. חברך חברא אית ליה (כתובות קט:), עס גייט פון איינעם צום צווייטען. מען דארף נישט אלץ קוקען אויפן ציבור אליין, אפילו יענע קומען נישט אבער מען הערט עס שפעטער נאך. דער **רבי ז"ל** ווען ער האט גערעדט די שלש סעודות תורות, האט ער גערעדט פאר א מספר מצומצם, און מען האט עס געהערט אין די גאנצע וועלט. מען האט איבערגעהערט. ביים זאגן די תורה אליין איז געווען הונדערט יודען, צוויי הונדערט יודען, וואס האבן עס געהערט בשעת מעשה.

האדמו"ר מסאטמאר: מען קוקט היינט צוריק, ווי גרויס איז שוין געווען דער גאנצער בית המדרש.

רבינו: עס איז זיך נישט פארצושטעלן. ווען מען גייט היינט אריין אינעם אלטן בית המדרש, איך קען נישט גלייבן אז דאס איז געווען דער בית המדרש ווען דער רבי איז דארט געווען. אין **חתם סופר** (שו"ת יו"ד סימן רלד) שטייט, אז עס איז געווען מועט מחזיק את המרובה.

רבי משה ארי' גליק ז"ל האט מיר אמאל פארציילט, ער איז געווען גבאי אין בית המדרש, אז ער האט אמאל געזאגט פארן רבי'ן נאך שמחת תורה, אז ביים רבי'ן היינט, האט מען געזען וואס דער **חתם סופר** שרייבט, אז עס איז געווען א מועט מחזיק את המרובה, ווייל עס איז נישט במציאות אז אזויפיל יודען האבן געקענט אריינגיין אין בית המדרש. דער רבי האט אים נישט געענטפערט אויף דעם. נאר ער האט אים געזאגט, אז די וועלט זאגט אז דאס וואס דער **חתם סופר** שרייבט, אז בעיני ראיתי אז עס איז געווען מועט המחזיק את המרובה, מיינט ער זיין בית המדרש (עיין בספר **חוט המשולש** מהדו"ח דף שיז, ובהסכמת הגה"ק **משאמלויא זצ"ל** לספר זכרון למשה). - איך האב געהערט פון מיין **טאטען ז"ל**, אז ער האט געזען דעם שיעור שטוב פונעם **חתם סופר**, און עס איז נישט געווען גרעסער פון א בית המדרש אין א בעיסמענ"ט אין וויליאמסבורג, אזוי גרויס איז געווען דער שטוב וואס דער **חתם סופר** האט געגעבן דעם שיעור פאר א פאר הונדערט תלמידים. - דער **חתם סופר** שרייבט, בעיני ראיתי, נאר איך וויל נישט שרייבן ווי איך האב עס געזען, מפני פריצי עמנו. האט אים דער רבי געזאגט, איך גלייב נישט אז דער **חתם סופר** זאל מיינען זיך. ער מיינט, אז עס גייט ארויף אויף זיין רבי **ר' נתן אדלער**, דארט האט ער עס געזען. **רבי נתן אדלער** האט אויך געהאט זייער א קליינעם שטוב וואו ער האט געלערנט מיט די תלמידים, און עס איז אריינגעגאנגען מער תלמידים פון וואס מען האט זיך געקענט פארשטעלן. - ער האט אזוי מחשיב געווען דעם **חתם סופר**, אז ער האט נישט געקענט גלייבן אז דער **חתם סופר** זאל עס

שרייבן אויף זיך. דער רבי אליין איז געווען שטארק דבוק אינעם **חתם סופר**.

האדמו"ר מסאטמאר: ער האט געהייסען מיין טאטע זצ"ל לערנען **חתם סופר** אלץ יונגעל. ער האט אים געזאגט, אויב דו וועסט לערנען **חתם סופר**, וועסטו אייביג קענען זאגן, אין **חתם סופר** איז דא ממש פון אלע מיני ענינים.

רבינו: די חידוש איז וואס האט מען געטון ווען מען האט געדארפט רעדן, פאר עס איז געווען א **חתם סופר**. דער **רבי ז"ל** האט געזאגט, אז ווען ער שרייבט (בשער ספרו **ויואל משה**) בזכות רבותי מיינט ער דעם **דברי חיים** מיטן **חתם סופר**. כאטש ער האטביידע נישט געקענט.

א' מהנוכחים: ביז תשי"ח האט ער דאך נאר געלערנט וואס איז געווען, **תורת משה**, און **דרשות חתם סופר**, די **חתם סופר** פינף בענדער איז ערשט ארויסגעקומען תשי"ח.

רבינו: רבי יהודא'לע [מדזיקוב זצ"ל] האט אוועקגעגעבן זיין גאנצע נדן וואס ער האט באקומען, אז מען זאל דרוקן די **דרשות חתם סופר**.

האדמו"ר מסאטמאר: ער איז געווען מורא'דיג צוקאכט אינעם **חתם סופר**.

א' מהנוכחים: ווען דער **ברך משה** איז געווען אמאל באזוכן **רבי יהודא'לע** אין ארץ ישראל, האט מען אים געוויזען **רבי יהודא'לע'ס חתם סופר** מיט די הגהות.

רבינו: עס איז געווען אנגעשריבן פון אלע זייטן.

א' מהנוכחים: יעדע הגהה איז געווען מורא'דיג אויסגערעכנט ביי אים. 'עיין' איז א קשיא, 'ועיין' איז א ראיה (ונדפסו בספר **גליוני מהר"י** על **חתם סופר** עה"ת).

האדמו"ר מסאטמאר: דער טאטע ז"ל פלעגט אלץ מפליא זיין דעם **חתם סופר**, אז מען קען זעהן די זעלבע רעיונות מיט פופציג יאר אפגערוקט. געווענליך ווערן דאך נשתנה ביי א מענטש די הילוך המחשבה, און ביים **חתם סופר** איז עס געווען די זעלבע.

אין די **דרשות חתם סופר** איז דא עקסטערע שטיקלעך, און דער טאטע ז"ל פלעגט מיר צו זאגן אז איך קען דיר ווייזען די קשר פון יעדע שטיקל. עס איז נישט סתם נאך א שטיקל און נאך א שטיקל. עס האט געהאט א קשר.

רבינו: אין די דרשה אליין האט ער עס געמוזט מקשר זיין[א].

עס איז מיר א פלא, צו ער האט געזאגט אלעס וואס שטייט אין **דרשות חתם סופר**. עס איז נישט מעגליך דאס אפצוזאגן, אפילו אין צוויי שעה.

האדמו"ר מסאטמאר: עס איז דען אמאל געווען א פראבלעם צו זאגן מער פון צוויי שעה.

א' מהנוכחים: דער **קאשוי'ער רב** האט געזאגט, אז ער האט געהערט דעם **ייטב לב** זאגן א דרשה כמעט פיר שעה (עיין בספר **שאול בחיר ה'** דף כד).

רבינו: אבער איך גלייב נישט אז דער **חתם סופר** אין פרעשבורג האט געקענט זאגן צוויי שעה. די דרשה איז געווען אין שול. איבערצוזאגן א דרשה פון ז' אדר, איבערצוזאגן די גמרא און עס מסביר זיין וכדומה, איז שעות צו זאגן.

האדמו"ר מסאטמאר: אמאל האט מען געהאט מער געדולד אויסצוהערן א דרשה.

א' מהנוכחים: דער **חתם סופר** האט אליין געשריבן די דרשות?

רבינו: ער האט אלעס אליין געשריבן.

האדמו"ר מסאטמאר: עס איז דא א פנקס פון **רבי פישל סופר**.

רבינו: צוויי יאר (תק"פ-תקפ"א) האט ער נישט געשריבן קיין אגדה, און דעמאלטס האט **רבי פישל סופר** געשריבן, אבער אויסער דעם האט ער נישט פארפאסט, און ער האט אלעס אליין געשריבן (עיין בספר **סופר המלך** דף ק"ו בארוכה).

א' מהנוכחים: על התורה שרייבט ער אז דאס איז אים איינגעפאלן ביים מעביר סדרה זיין (כן כתוב **בשו"ת חתם סופר** ח"ו סימן סא).

האדמו"ר מסאטמאר: ער האט געזאגט, אז ער האט נישט פארפעלט איין טאג וואס ער האט נישט פארגעלערנט פאר די תלמידים (מובא בהקדמת פיתוחי חותם **לשו"ת חתם סופר** חלק יו"ד).

[א] וזה לשון **הג"מ רבי שלמה אלכסנדרי סופר זצ"ל** בהקדמת **דרשות חתם סופר**: ועל זאת אעורר עיני הקורא, שמאמריו של **החתם סופר** בדרושיו יש להם כולם כאחד יחס אל הבחינה אשר עליה תסוב דרשתו, וכחוט השני תמשך הבחינה והרעיון אשר הוא יסוד הדרוש בכל בנין הדרוש מרישא עד גמירא. ולפעמים לא בקל נראה זאת בהשקפה ראשונה לעין הקורא.

רבינו: ער האט געשריבן תשובות פאר די גאנצע וועלט. זיי זענען געווען גרויסע לייט, לבם כלב הארי.

א' מהנוכחים: די גאנצע מדינה האט געהערט פאר די תלמידי החתם סופר.

רבינו: יא, ער האט אויפגעשטעלט יודישקייט. מען האט געדרוקט לעצטענס א בריוו פונעם **חתם סופר**, וואס דער **חתם סופר** שרייבט, איך לערן מיט בחורים ביז זיי ווערן אביסל עלטער, און ווען זיי זעהן אז איך האב זיי נישט וואס צו פארקויפן, גייען זיי אוועק לערנען ערגעץ אנדערש (הובא **בשו"ת חתם סופר** החדשות סימן לג).

האדמו"ר מסאטמאר: דער **חתם סופר** האט געהאט א סדר וואס ער האט געלערנט, און ער האט איבערגעלערנט די זעלבע זאך. זיי ברענגען נאך פון איינע פון די תלמידים, אז ער איז געווען אין די ישיבה, און ער האט שוין מיטגעהאלטן די סדר, און פארן שיעור האט ער געזאגט, דאס גייט דער רבי זאגן, און דאס גייט דער רבי זאגן. און עס איז טאקע אזוי געווען. און ווען דער **חתם סופר** האט געזאגט דעם שיעור, האט זיך דער עולם צושמייכעלט. און דער **חתם סופר** האט עס באמערקט (ועיין בספר **רבינו הגדול אמרו** (דף רי) בפרטי העובדא, ומביא שם שהתלמיד היה **הגאון רבי יצחק אהרן לאנדסבערג זצ"ל** אב"ד גרויסווארדיין).

רבינו: זיי שרייבן אז ער איז אמאל געווען ביים **מהר"ם שיק** אין יערגען, און ער איז אריינגעקומען אינמיטן שיעור, האט דער **מהר"ם שיק** איבערגעגעבן דעם שיעור אז דער **חתם סופר** זאל ווייטער פארלערנען. און דער **חתם סופר** האט נישט געוואלט, און ער האט אים געהייסען אז ער זאל ממשיך זיין. האט ער אנגעהויבן נאכצוזאגן וואס דער **חתם סופר** האט אלץ געזאגט אויף דעם סוגיא.

האדמו"ר מסאטמאר: נאכדעם האט דער **חתם סופר** געזאגט, ער געדענקט בעסער וואס איך האב געזאגט, ווי איך אליין. אזוי האב איך געהערט פון טאטן ז"ל.

רבינו: און דאס איז געווען דער **מהר"ם שיק** וואס מען האט געזאגט אויף אים, אז ער האט געהאט א שוואכע קאפ. עס שטייט אין **שאול בחיר ה'**, אז אויף דער עלטער האט מען אים געגעבן א גמרא, און מען האט עס אויסגעדרייט, און ער האט אזוי פארגעלערנט.

האדמו"ר מסאטמאר: דער **כתב סופר** איז אמאל געווען אין באד, און ער האט געדארפט א טור, האט אים דער **מהר"ם שיק** געפרעגט וועלכע סימן ער וויל נאכקוקן, האט ער אים איבערגעשריבן די גאנצע טור בית יוסף. נאכדעם ווען דער **כתב סופר** האט אים געטראפן, האט ער אים געפרעגט, פארוואס האסטו זיך געדארפט מטריח זיין איבערצושרייבן, דו וואלסט דאך געקענט אריבערשיקן דעם טור. האט ער געזאגט, אז ער האט עס געשריבן פון זכרון. - עס איז נישט משיג צו זיין, עס איז חוץ לדרך הטבע.

רבינו: מילא ש"ס אז מען געדענקט מיטן לשון, אבער א **בית יוסף** צו געדענקן מיטן לשון.

האדמו"ר מסאטמאר: דער **בית יוסף** איז דאך נאר א ראשון מיט נאך א ראשון, עס איז נישט משיג צו זיין.

רבינו: זכותם יגן עלינו. דער אייבערשטער זאל העלפן מען זאל זיך קענען צוזאמקומען פרייליכערהייט, און קענען מרביץ תורה זיין מיט נחת און הרחבת הדעת, און מיט אלעם וואס מען דארף האבן.

האדמו"ר מסאטמאר: דער אייבערשטער זאל העלפן, זכות הרבים זאל מגין זיין, זכותם יגן עלינו.

*

תוכן השיחה אצל כ"ק האדמו"ר מדינוב שליט"א

האדמו"ר מדינוב: באמת יעדער וואס קומט באזוכן איז נוטל אחד מששים מחליו, אבער ווען א תלמיד חכם קומט, דאס איז אסאך א גרעסערע כח. א תלמיד חכם ווערט דאך אנגערופן שבת (זוה"ק ח"ג כט.), און אויף שבת איז געזאגט געווארן, רפואה קרובה לבא. ממילא אז דער וויענער רב קומט, איז עס א ספעציעלע חשיבות.

רבינו: די גמרא (נדרים לט:) זאגט, אז עס דארף זיין בן גילו, איז ממילא ביי תלמידי חכמים איז עס בן גילו.

איך האב געזען שטיין פונעם **גר"א**, אז מען האט געזאגט פאר יוסף, הנה אביך חולה וגו', ויתחזק ישראל וישב על המטה (בראשית מח-א). האט ער געזאגט, יוסף איז דאך געווען בן גילו של יעקב, ווייל כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף (ב"ר פד-ו). און ווען מען האט געזאגט פאר יוסף, אז יעקב איז חולה, איז ער געקומען באזוכן, און ער האט צוגענומען אחד מששים פון יעקב. מען האט געזאגט פאר יוסף, 'הנה' אביך חולה, הנ"ה איז בגימטריא זעכציג. הנה אביך חולה, דער טאטע האט נאך ביי זיך אלע זעכציג חלקים פון די חולי. און ווען יוסף איז געקומען באזוכן, זאגט דער פסוק, ויתחזק ישראל וישב על 'המטה', המט"ה איז בגימטריא ניין און פופציג. ווייל אזוי ווי יוסף האט צוגענומען אחד מששים, איז יעקב נאר געבליבן מיט ניין און פופציג חלקים.

האדמו"ר מדינוב: וואס זאגט דער וויענער רב וועגן די גרויסע אבידה, דער **וויזניצער רבי זצ"ל**. עס איז א גרויסע גרויסע אבידה.

רבינו: ער איז נאך געווען פון די פריערדיגע דור.

האדמו"ר מדינוב: ביי די ניחום אבלים האב איך דערציילט פאר די קינדער א מעשה. דער **היכל הברכה** איז א חתן געווארן אין לובלין, מיט די טאכטער פון **רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע**, און דער **רבי פון לובלין** האט געליינט די תנאים. און די ערבים קבלנים מצד הכלה זענען געווען דער **אור לשמים** און דער **מאור ושמש**. ערב קבל קען מען שרייבן ערב קבלן, און מען קען שרייבן ראשי תיבות ע"ק. ביי די תנאים איז געשטאנען ע"ק. און דער **רבי פון לובלין** האט געליינט די תנאים, און ווען עס איז געקומען צו ערב קבלן, האט ער אויסגערופן הויך, ע'קשן ק'דוש מצד הכלה, **רבי מאיר הלוי הורוויץ**, אזוי האט געהייסען דער **אור לשמים**. - האב איך געזאגט פאר די קינדער, ענקער טאטע איז געווען א עקשן קדוש אין דעם דור, בלי שום ספק, מיט די ה' הידוע. ער איז געווען א איש פלא מאד. א מענטש האט נישט נאכגעלאזט, ווען ער איז שוין געווען העכער די ניינציג, און ער איז שוין געווען א סגי נהור, און ער האט נישט געקענט גיין, און ער האט געלערנט ווי א ישיבה בחור. עס איז לא יאומן כי יסופר.

רבינו: כל ימיו איז געווען עמלו בתורה, ער האט פלייסיג געלערנט. און ער האט עס פארלאנגט פון די חסידים, שעות צעטלעך.

האדמו"ר מדינוב: איך בין א מחותן מיטן **סאסרעגענער רבי**, ער האט געוואוינט אין פלעטבוש. די סאסרעגענער רעבעצין האט דערציילט, אז עס איז געווען נאך די מלחמה, און עס איז געווען א קבוצה בחורים וואס האבן געדארפט פארן קיין פראג צו באקומען שריפטן. ווייל עס איז אלעס געווען מענטשען אן א נאמען. מען האט נישט געהאט קיין באוויז וואו מען איז געבוירן געווארן, און אין פראג האט מען געקענט באקומען שריפטן. איז מען געווען גרייט צו פארן. און מען איז אריין אין די באן, און ער איז נאך געווען א יונגערמאנ'טשיקל, און ער האט געזאגט, אז ער פארט נישט, ביז ער דאווענט מנחה. עס איז נישט געווען קיין שאלה פון די שקיעה, נאר ער וויל נישט פארן פאר ער דאווענט מנחה. די נעקסטע באן וואס איז געפארן קיין פראג, איז געווען ערשט אין דריי טאג ארום. און דעם פלאץ וואו זיי זענען געווען איז נישט געווען קיין מקום ישוב פון יודען, א בית המדרש אדער עפעס כשר צו עסן, עס איז געווען ממש א אינזל. און ער וויל גיין דאווענען מנחה, און פארשפעטיגן די באן, און ער וועט בלייבן אליין, דער גאנצער עולם פארט. אבער ער האט נישט געוואלט הערן, מען האט גערעדט צו די וואנט. ער פארט נישט ביז ער דאווענט מנחה. ער האט זיך געגעבן א שטעל אוועק נעבן די וואנט, און געדאווענט מנחה. דער עולם האט אים געשוינט. און ביז דערווייל הערט מען אויף די מייקרעפאון אז דער באן פארשפעטיגט א האלבע שעה, די באן וועט ערשט פארן אין א האלבע שעה ארום. רצון יראיו יעשה.

רבינו: די הלכה איז אזוי, אז מען טאר נישט פארן אויפן וועג, ביז מען דאווענט נישט (עיין בשו"ע או"ח פט-ג, **ובמשנה ברורה** שם).

ווי אזוי שפירט מען זיך?

האדמו"ר מדינוב: ב"ה. איך זאג אויף מיר, יעדער זאגט ברוך ה' יום יום שבת קודש, איך זאג עס אינדערוואכן אויך. יעדן טאג ווערט מיר בעסער און בעסער. אין רפואה מאכט מען היינט זייער

וואונדערליכע זאכן, חכמה בגוים תאמין (איכ"ר ב-יג). באמת אסאך גרויסע ערפונדונגען אין רפואה זעהט מען אז עס קומט פון יודען. למעשה איז דאך אמאל געווען א ספר רפואות, נאר גנזו ספר רפואות (פסחים נו.). עס איז א פלא אז מען האט עס מקבל געווען. עס איז דאך געווען דריי זאכן וואס חזקיהו המלך האט געטון, און מען האט נישט מסכים געווען צו דעם, נאר דא האט מען געהאלטן, אז כדי מען זאל מתפלל זיין, דארף מען אזוי טון. למשל עס זאל היינט זיין א רבי וואס האט א ספר רפואות, און ער וועט זאגן אז אויס ספר רפואות, וואס וואלט מען געזאגט צו אזא זאך...

רבינו: מען וואלט געזאגט, אז ער איז א רוצח. ער היילן יודען, און ער באהאלט עס...

האדמו"ר מדינוב: און דארט איז געווען א דור, וואס מען האט עס מקבל געווען, א פלא'דיגע זאך.

וכיבד את רבינו לברך על הפירות.

האדמו"ר מדינוב: דער רב גיט ארויס זייער גוטע און חשוב'ע ספרים ב"ה.

איך בין שולדיג א הכרת הטוב פארן טאטן דער **סאמבאטהעלער רב זצ"ל**, ער האט מיך מיטגענומען אסאך צו ברית'ן, און ער האט געהאט געדולד צו ווייזען דאס, און יענס, זייער בעין יפה. איך האב עס באוואונדערט, איך בין נאך געווען א יונגערמאנטשיק, און ער איז געווען א יוד א זקן. איך האב צו אים א גרויסן הכרת הטוב.

עס איז דא זייער א חשוב'ע מעשה. דער **סאטמארער רב ז"ל** איז געווען אין אנטווערפן, איז געקומען צו אים א יוד, און דער **סאטמארער רב** האט זיך זייער געפריידט. האט מען אים געפרעגט, פארוואס ער האט זיך אזוי געפריידט צו אים, האט דער **סאטמארער רב** געזאגט, איך האב געבארגט געלט פון דיין טאטע פאר די מלחמה, און דיין טאטע האט נעבעך נישט איבערגעלעבט די מלחמה, האב איך געהאט עגמת נפש אז איך וועל אים נישט קענען באצאלן. אבער יעצט אז איך טרעף א זון, קען איך צוריק באצאלן דעם חוב. - דער **סאמבאטהעלער רב** איז אין גן עדן, קען איך זאגן יישר כח פארן זון.

רבינו: דער באשעפער זאל העלפן, אז זיי זאלן זיין מליצי יושר אויף אונז ווייטער. מען זאל קענען מרחיב זיין די גבולי הקדושה מיט לאנגע געזונטע יארן, און מיט נחת און הרחבת הדעת.